

BUDAPEST MINT VIRÁGVÁROS. Lapunk októberi számában már jelentettük, hogy az Országos Magyar Iparművészeti Társulat választmányára Gelléri Mór indítványára elhatározta, hogy Budapest házainak és utcáinak virággal való díszítése érdekében a többi érdekelt szakegyesületekkel karöltve mozgalmat indít. A társulat az akció vezetésére bizottságot alakított, amely Bartóky József miniszteri tanácsos elnöklésével december hó 18-án tartotta első ülését. Ezen jelen voltak: Angyal Dezső kir. tanácsos, a kertészeti tanintézet igazgatója, az Országos Magyar Kertészeti Egyesület részéről: Petz Ármán, Pásztor Miklós, Ráde Károly és Hein János, a Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület részéről: Rerrich Béla, a Magyar Építőművészek Szövetsége részéről: Hüti Dezső és Álmási Balogh Loránd, az Iparművészeti Társulat részéről: Gelléri Mór kir. tanácsos, választmányi tag, továbbá Györgyi Kálmán igazgató és Szécsén Ferenc titkár. Bartóky elnök ismertette az indítványt és konstata, hogy a Kertészeti Egyesület már évek óta munkálkodik ebben az irányban a rendelkezésére álló eszközökkel. A mostani mozgalomnak az a célja, hogy az illetékes faktorok közös akciójával az ügynek elhatározó lökést adjanak és a propagandát szélesebb mederben folytassák. Ezért kérték fel az érdekelt szakegyesületeket is a közreműködésre. Az elnök javaslatára a bizottság elhatározta, hogy a mozgalomnak a fővárost és a földművelésügyi minisztériumot is megnyerni kívánja. Ezért felkéri Bárczy polgármestert és Ilsemann kertészeti igazgatót, hogy a bizottság munkájában részt vegyenek. A földművelésügyi miniszterhez pedig felterjesztést intéz, hogy magát a bizottságban képviseltesse és az akciót támogassa. Nagyon fontosnak tartja a bizottság az ügynek a sajtó útján való propagálását s ezért a fővárosi újságíró egyesületeket is csatlakozásra kéri fel. Beható tárgyalások után a bizottság abban állapodott meg, hogy állandósítja magát és legközelebb előadót választ, aki a határozatok végrehajtásáról gondoskodik. Az akció irányára és eszközeire nézve a bizottság egyelőre kimondta, hogy mindenképp az állam és a főváros tulajdonát képező középületek, továbbá az előkelő közintézetek házainak virággal való díszítését óhajtja elérni, hogy ezzel a közönségnek jó példát mutasson és vele az ügyet megkedveltesse. A bizottság az illetékes körökkel való közvetlen érintkezés útján óhajtja ezt a szándékát megvaló-

sítani. A propaganda egyik leghatásosabb eszköze gyanánt pedig népszerű modorban megírt ismertető füzetet ad ki, amelyet a lehető legszélesebb körben akar terjeszteni. Ez a füzet tájékoztatná a közönséget a díszítésre használható növények természetéről, helyes kezeléséről és a művészi díszítés módjairól. Ezenkívül a bizottság megkeresi a főváros hatóságait, hogy pályázatok útján — amint az a külföld nagyobb városaiban szokásos — buzdítsa a közönséget a virágdíszítésre, megjutalmazva a szép és olcsó díszítéseket. Az Iparművészeti Társulat pedig a saját hatáskörében írjon ki pályázatot művészi virágtartórácsok és ládák terveire, míg a kertészeti egyesület szintén a maga körében a kertészek és virágtermelők közt rendezzen versenyeket. A bizottság legközelebbi ülését január hó elején tartja, amikor az akció további folytatását fogja megbeszélni.

Hogy mily rokonszenvvel fogadják sokfelé a virágkultusz felkarolására irányuló mozgalmat, annak bizonyosága az, hogy máris számosan levélben üdvözölték Gelléri Mór, mint a mozgalom megindítóját. Egyik-másik levél megszívlelni való újabb eszméket vet föl, amelyek megvalósítása mindenesetre előbbre vinné Budapestnek virágkultuszát. Az üdvözlő levelek egyikéből, melyet az Abbáziában üdülő Zilzer Antal festőművész neje írt Gellérinek, közöljük a következő érdekes részt:

„Engedje meg, mélyen tisztelt tanácsos úr, hogy e gyönyörű eszméhez, mely gyermekkorom óta vágyaim netovábbja volt — mindenhol és mindenütt virágot láthatni — s melynek megvalósítását a cseh fürdőkhöz láttam, hol ablak, erkély nincs virág nélkül, egy szerény gondlattal járuljak.

A gyermek legrajongóbb ösztönszerű kedvelője a virágoknak. Az ő ártatlan viruló lelkében is rügyezik, fakadozik minden szép érzés, a nagy Ismeretlen — az élet felé. S úgy mint ez később a legszebb virágait a léleknek letarolja, úgy a gyermek is öntudatlan barbarizmussal a virágot, hogy tulajdonába vehesse, gyönyörködhessen benne, vagy másoknak kedveskedjék vele, letöri, leszakítja, ahol csak szerét ejtheti.

Fejlesszük ez ösztönszerű szeretetet öntudatossá! Erre a legjobb talaj az iskola. A főváros által fenntartott iskolák ablakaiból ne hiányozzék a virág soha.

Ha a tanító a fakadó, nyíló virágra figyelmezteti, szemléltetve oktatja a gyermeket s ez minden új levélkének, bimbónak megtanul örülni, sohasem fogja többé erőszakosan a virág életét megrövidíteni, mert önmagát is gyönyörűségtől fosztaná meg.

Ebben a zsenge korban kellene a gyermeket a virágok kegyeletes szeretetére tanítani, ezek ápolására oktatni. Virágokat, növényeket, melyek nem kényesek, ellentállók, kellene a gyermekek közt szétosztani, gondjaikra, szeretetükre bízni. A virágok bizonyos időközönként az iskolába hozandók s a tanító vagy esetleg egy szakértő kertész — a legszebben fejlődő virág, növény kis gondozóját egy kényesebb, nagyobb körültekintést igénylő virággal megajándékozva s ezzel fáradozását megjutalmazza s féltő szeretetét az iránt fokozza.

A nagykereskedők, műkertészek szívesen áldoznának e célra, felajánlván a növényeket, ez a legjobb töke-

NÁDLER RÓBERT RAJZA.

befektetés, maguknak nevelnek vevőt ezzel, mert ezekből fejlődnek az igazi virágkedvelő közönség, akik lelkiszükségből, gyönyörűségéből díszítik lakásaikat virágokkal.

5—10 év múlva nem volna Budapesten ablak virág nélkül, a gyermekek vinnék bele a családba azok ápolását, kedvelését, sok szép derűs órát szerezve maguknak és családjuknak.

Továbbá felolvasások keretében, vagy műkedvelőknek kurzusokban s a nagy kertészetekben, fűvészkertekben, üvegházakban kellene a virágkedvelőknek szemléltető oktatást nyújtani.

Ne vegye rossz néven mélyen tisztelt tanácsos úr, hogy becses idejét ily módon bátorkodtam megrövidíteni, de miután a mozgalom a nagyközönségnek szól, mint

egy cseppje e nagy tengernek óhajtottam a gyönyörű eszmének, szerény ajánlatommal szolgálni."

E helyen még följegyezzük azon örömdetes tényt, hogy a székesfőváros illetékes körei máris komolyan foglalkoznak a Társulat által megindított akció támogatásának kérdésével. A lapok egybehangzó híradása szerint ugyanis a fővárosi mérnöki hivatal s a kertészeti igazgatóság javasolták a tanácsnak, hogy a főváros kétezer korona díjat tűzön ki a legszebben díszített ablakok, erkélyek tulajdonosának a jutalmazására. A kétezer koronából műtárgyakat vásárolnak s e műtárgyakkal jutalmazták azokat, kik ablakaikat a legszebben díszítették virágokkal.

A fővárosnak eme áldozatkészsége folytán méltán

remélhetjük, hogy a budapesti házak tulajdonosai egymással nemes versenyre fognak kelni.

MATLEKOVITS SÁNDOR ÜNNEPLÉSE. Az Országos Iparegyesület december hó 6-án ünnepelte érdemes elnökét negyvenéves tagságának évfordulója alkalmából. Az ünneplésből kivette részét közgazdasági életünk minden számottevő tényezője s így az Országos Magyar Iparművészeti Társulat is, mely Alpár Ignác elnökkel és Györgyi Kálmán igazgatóval képviseltette magát az ünnepélyen. Nem a mi hivatásunk, hogy Matlekovits Sándor áldásos munkásságát részletesen ismertessük. Ismeri őt és hervadhatlan érdemeit az egész ország; tudja mindenki, aki nemzet-

gazdasági kérdésekkel foglalkozik, hogy mit köszönünk fáradhatatlan és eredményes munkásságának. Az Orsz. M. Iparművészeti Társulat választmányának tíz év óta tagja s mint ilyen sok fontos kérdésben közreműködött a Társulat irányításában. Szívvel kívánjuk, hogy eredményes és hasznos tevékenységével még sokáig előmozdíthassa a magyar ipar és kereskedelemnek érdekeit.

TELCS EDE jeles művészünk a Képzőművészeti Társulat idei téli nemzetközi műkiállításán két kitételezésben részesült. Neki ítelték a lipótvárosi kaszinó 1000 koronás díját s a válás- és közoktatásügyi miniszter az állami nagy aranyérmét szintén neki adományozta. Telcs

méltán megérdemelt kitételezése általános megaláztatást keltett azokban a körökben, amelyek csöndes, de odaadó munkásságát és művészi tudását ismerik és becsülik.

ALPÁR IGNÁC, az Orsz. M. Iparművészeti Társulat alelnöke újabban ismét fényes sikert ért el. A Pesti Hazai I. Takarékpénztár Egyesület a Váci- és Deák-utca sarkán építendő palotájának terveire szűkebb pályázatot hirdetett, amelyen nyolc magyar és két külföldi — Ohmann (Bécs) és Möhring (Berlin) — építőművész vett részt. E pályázatot öttagú nemzetközi bíráló-bizottság döntötte el, mely egyhangú határozattal az első díjat Alpár Ignác tervének ítélte oda. A második díjat Hülli Dezső, a harmadikat pedig a berlini Bruno Möhring kapta. Alpár e pályázaton újból bebizonyította a nagy feladatok

NÁDLER RÓBERT RAJZA.

megoldására való rátermettségét s örvendhetünk, hogy terve megvalósításával fővárosunk egy komoly, művészi alkotással gazdagodik majd.

NÁDLER RÓBERT rajzaiból közlünk néhány szemelvényt e számunkban. Nádler tanár munkásságát, aki az Orsz. Képzőművészeti Főiskolában az iparművészeti rajz és tervezés professzora, a közönség jobbra csak a Képzőművészeti Társulat kiállításairól ismeri. Kevésbé ismeretesek az iparművészet körébe tartozó tervezetei. Csak újabban, hogy a maguk nemében eredeti borbitt munkáival minsűrűbben szerepel az Orsz. M. Iparművészeti Társulat kiállításain, kezdik széles körben méltányolni Nádlernek finom ízlését, találékonyságát, széleskörű művészi képzettségét. Örvendünk, hogy a jeles

művész szivességéből iparművészeti és grafikus munkáinak gazdag sorozatából néhány szemelvényt mutathatunk be olvasóinknak.

OSZTRÁK CSIPKEBOLT BUDAPESTEN. Alig hogy felütötte fejét a magyar csipke érdekében megindult mozgalom, megjelent a szemfüles osztrák szomszéd, hogy ezt a zsenge törekvést — mielőtt még szárnyra kapna — a maga fejlettségének súlyával elnyomja. Tisztességes verseny ellen nem is lehetne szavunk, de már az ellen tiltakozunk, hogy a magyar közönséget megtévesztő címekkel, fölírással félrevezessék. A bécsi „Verein zur Förderung der Spitzenindustrie in Oesterreich“ üzletet nyitott Budapesten a belvárosban „Csipkeipart művelő egyesület“ cég alatt, amelynek külseje egy fia betűvel sem árulja el, hogy belül osztrák holmikat árúsítanak, magyart meg egyáltalában nem. Úgy látszik, a bécsiek itt is hívek akarnak maradni ahhoz a többször bevált módszerükhöz, hogy magyar vállalkozást sejtető címekkel férjenek hozzá a gyanútlan magyar közönség erszényéhez. Figyelmeztetünk mindenkit, hogy ennek az újabb fogásnak ne üljenek fel.

Nem lehetne-e az idegen vállalatot arra kötelezni, hogy a maga valóságos címét használja cégnek, nehogy a megtévesztő felírás olyanokat vonzzon a boltba, akik éppen nem akarnak osztrák árút venni?

Kétségtelen, hogy a jelen esetben a magyar közönség megtévesztéséről van szó, miért is felhívjuk az illetékes hatóságot arra, hogy az osztrák vállalatot a törvényadta eszközökkel a tisztességes verseny korlátai közé szorítsa.

VÁSÁRLÁSOK A KIRÁLY SZÁMÁRA. Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi vásárán Ő Felsége számára a következő műveket vásárolták meg: „Szarvas“, mintázta Markup Béla, bronzba öntötte Tarján és Paar; „Hajléktalanok“, Gárdos Aladár szoborműve, öntötte Harasztí József; grés-váza Zsolnaytól; bőrbatlik könyvtábla a „Költők Albuma“ című munkával, Nádler Róberttől; litomogesi zománckép Híbján Samutól. — A vásárló-bizottság tagjai voltak: gróf Apponyi Lajos magyarországi udvarnagy, Radács Jenő és K. Lippich Elek min. tanácsosok és Szegedi Maszák Aladár kormánytanácsos. — A megvett műtárgyak értéke 2900 korona.

Sohase feledkeztek meg az anyagról, mellyel dolgoztok s mindig arra használjátok, amire igazán való; ha az anyag korlátoz benneteket ahelyett, hogy támogatna, akkor még nem tanultátok meg a mesterségeket.

WILLIAM MORRIS.

Az iparművészethez a munkakedv, az anyag, forma, eredetiség, a fáradtságos munka szeretete hozzátartozik. Enélkül nem keletkezhetik semmi igazán jó. Ezt érzi a szemlélő is. Az örömmel végzett munka tehát az iparművészetben valóságos üzleti kérdés.

DR. F. NAUMANN.

HUSZKA JÓZSEF, Az Istenfa; tanulmány, 8°, 68 oldal, 121 képpel. Budapest, Pátria, 1908. Ára 3 kor. — A magyar ornamentika fáradszóró gyűjtőjének és kutatójának dolgozata ez; ornament-monográfia, amennyiben az egész dolgozat egy a magyar ornamentikában is otthonos és több válfajával megjelenő jelentékeny motívummal foglalkozik. Nevezetesen az istenfának az ornamentikában mutatkozó változatait, alakulását és ott előforduló alakjait, azok származását és szerepét tárgyalja. Az idevágó művészettörténeti anyag gazdag tárából vett példák összehasonlításával és magyarázatával arra a következtetésre jut, hogy a magyar ornamentika istenfalakjait magukkal hozták őseink s azok ezer éven át használatban voltak s ma is élnek. Ez így a dolog történeti vagy régészeti oldala, mint ilyen, a gyakorlati művészetet s a magyar ornamentrajzolókat nem látszik érinteni. Csakhogy aki a dolgot így fogja föl, az alaposan téved. A magyar ornamentnek alaki mivoltával legyen tisztában az, aki magyar ornamentet rajzol, tervez és felhasznál, különben munkája az együgyű másolásnál nem sokkal áll magasabb színvonalon. Tartalmat adni valaminek értelem nélkül nem lehet. Ennek igazságát igazolja a már forgalomba jutott úgynevezett magyar tervezeteink értelmetlensége, erőtlensége, a zamat, a jelleg hiánya, amely tervezeteknek legnagyobb része a magyar ízlést bizony ki nem elégíti s amelyeket magyarnak csak a mond, akinek a magyarról fogalma sincsen, vagy akik a felhasznált formális anyag tartalma, jelentősége, származása nem látszik érinteni. Az igénytelen ornament-motívum is kultúrelem, amelyet meg kell becsülnünk és temernünk. Ha ezt nem tesszük vagy elmulasztjuk, akkor megtörténhetik, hogy ma vagy holnap már a szomszéd foglalja le a sajátunkat és tervez kénye-kedve szerint magyar ornamentikát, amely a magunkétól majd egy cseppet sem fog különbözni. Mindenképpen érdekünk tehát, hogy a magyart nemcsak alakilag, hanem tartalmilag is jobban megismerjük mint eddig. Azért, amennyiben Huszka József e dolgozata a magyar ornamentikába több világosságot visz, azt nekünk mindjobban érthetővé teszi, ajánljuk azt a magyar művészettel foglalkozók figyelmébe.

GRÓF VAY PÉTER, Kelet művészete és műizlése; nagy 8°, 285 oldal, két színes műlappal és tizenkét műmelléklettel. Budapest, Franklin-társulat kiadása, 1908. Ára tízve 16 kor.